

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 5 (213) травень 2023

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал “Молодь і ринок” внесений до переліку наукових фахових видань України (категорія “Б”) у галузі педагогічних наук: 011 – Освітні педагогічні науки, наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4). Спеціальності: 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта, наказ МОН України від 24.09.2020 № 1188 (додаток 5).

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія KB №12270–1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 (Print) “Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020: 82.12; ICV 2021: 85.55)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.5/213.2023>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Микола ГАЛІВ – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Іван БАХОВ – д.пед.н., проф., Міжрегіональна академія управління персоналом

Наталія БИШЕВЕЦЬ – к.пед.н., Національний університет фізичного виховання і спорту України

Галина БІЛАВИЧ – д.пед.н., проф., ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Ірина ЗВАРИЧ – д.пед.н., проф., Київський національний торговельно-економічний університет

Микола ПАНТЮК – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Тетяна ПАНТЮК – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Лукаш ТОМЧИК – д.соц.н. (педагогіка), Педагогічний університет в Кракові, Польща

Надія Лаура СЕРДЕНЦЮК – к.пед.н., Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія)

Даніель УОЛЛЕР – д.філос.н., Університет Центрального Ланкаширу (м. Престон, Великобританія)

Марія ЧЕПІЛЬ – д.пед.н., проф., академік АНВО України, Заслужений діяч науки і техніки України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Олександра ЯНКОВИЧ – д.пед.н., проф., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; д.таблiт., проф., Куявсько-Поморська вища школа (м. Бидгош, Польща)

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Тел., +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; веб-сайт: <http://mir.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол № 7 від 18.05.2023)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

No. 5 (213) May 2023

Published since February 2002

UDC 051 The journal "Youth and market" is included into the list of scientific professional publications of Ukraine (**category "B"**) in the field of pedagogical sciences: 011 – Educational, pedagogical sciences, the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 No. 886 (Appendix 4). Specialties: 012 – Preschool education; 013 – Primary education; 014 – Secondary education (due to subject specializations); 015 – Professional education (according to specializations); 016 – Special education, order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 09.24.2020 No. 1188 (Appendix 5).

Founder and published: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Franko Str., 24, Drohobych, Lviv Region, Ukraine, postal code 82100
The journal is registered in the Ministry of Justice of Ukraine
Published State registration license: Series KB № 12270–1154 IIP since 05.02.2007

ISSN 2308-4634 (Print) "Youth and market" is indexed in such databases: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020:82.12; ICV 2021: 85.55)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.5/213.2023>

EDITORIAL BOARD

Head editor: Mykola HALIV – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Ivan BAKHOV – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Interregional Academy of Personnel Management

Nataliya BYSHEVETS – Candidate of Pedagogic Sciences, National University of Physical Education and Sports of Ukraine

Halyna BILAVYCH – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., SHEE "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University"

Iryna ZVARYCH – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Kyiv National University of Trade and Economics

Mykola PANTYUK – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Tetyana PANTYUK – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Lukasz TOMCZYK – Doctor of Social Sciences (Pedagogic), Pedagogical University of Cracow, Poland

Nadia Laura SERDENCUC – Candidate of Pedagogic Sciences, Stefan cel Mare University from Suceava (Romania)

Daniel WALLER – Doctor of Philosophy Sciences, University of Central Lancashire (Preston, UK)

Mariya CHEPIL – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Oleksandra YANKOVYCH – Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; website: <http://mir.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol No. 7, 18.05.2023)

Links to the publication of "Youth and market" obligatory

Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.

Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Молодь і ринок

№ 5 (213) травень 2023

ЗМІСТ

Галина Білавич, Тетяна Пантюк, Уляна Крайник, Марія Петруняк Інтерактивні засоби навчання як чинник комунікативного розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами	7
Кіра Гнезділова Використання інтерактивних технологій у системі післядипломної освіти фармацевтів	12
Роман Гуревич, Віталій Бойчук, Леонід Коношевський, Олег Коношевський, Наталія Костенко Використання інноваційних технологій у навчальному процесі	18
Леонід Оршанський, Ярослав Матвісів, Володимир Ясеницький Педагогічні умови формування проєктно-технологічної культури школярів на уроках технологій	24
Олександра Бородієнко Регіональна залученість у стратегічних пріоритетах і операційній діяльності провідних фламандських університетів	29
Людмила Романишина, Лариса Зданевич, Наталія Миськова Готовність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної самореалізації: акмеологічний підхід	39
Оксана Шквир, Аліна Юнчик Педагогічні умови розвитку критичного мислення здобувачів початкової освіти	44
Володимир Ковальчук, Поняття особистості у філософії і педагогіці	49
Анна Сосюк Лінгвістичні засади формування текстотворчих умінь в учнів початкових класів у процесі вивчення дієслова	54
Тетяна Атрошенко, Дора Коврей Вагомість міжкультурної компетентності у професійній діяльності вихователів закладів дошкільної освіти	59
Beata Zięba-Kolodziej, Mariia Oliinyk Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach (PSR) w praktyce edukacyjnej	63
Христина Соломчак Підготовка майбутніх учителів до організації та проведення туристичної діяльності школярів у сучасному освітньому процесі	68
Любов Готор, Павло Содомора Професійна англійська мова для майбутніх лікарів: відповідність цілей навчання та потреб студентів	73
Володимир Товстоган, Тетяна Цегельник, Анна Слатвінська Трансформація інклюзивного освітнього простору у контексті компенсації освітніх втрат молодших школярів з ООП	78
Оксана Самойленко, Олексій Міршук, Юлія Силенко Професійно-педагогічна підготовка фахівця у контексті сучасних реалій відкритого освітньо-наукового простору ЗВО	83

Людмила Паньків Особливості фахової підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва та хореографії в умовах воєнного часу: мотивація, самоорганізація	90
Ванда Вишківська, Оксана Патлайчук, Анастасія Кінаш Технологізація процесу навчання у ЗВО як засіб фундаменталізації вищої освіти	94
Галина Задільська Використання автентичних підручників у формуванні англомовної комунікативної компетенції у читанні у студентів-філологів ЗВО	99
Людмир Філоненко, Володимир Устинов Фольклористична спадщина Сидора Воробкевича	104
Галина Медведик Фольклорні мотиви у фортепіанній творчості для дітей Анатолія Коломійця	108
Оксана Бобечко, Божена Голембіовська Мистецька діяльність Оксани Петрусенко на тлі розвитку національного вокального мистецтва першої половини ХХ ст.	112
Oksana Popovych The foreign experience of professional training of future educators of children of early age	118
Анатолій Бровченко Засадничі принципи цифрової педагогіки в дизайн-освіті	123
Євгенія Черняк, Ліна Котова, Надія Йоркіна Індивідуально-психологічні особливості інструменталістів як умова професійного розвитку майбутнього музиканта	128
Жанна Рагріна, Альона Репетун Методи організації освітнього простору в умовах воєнного стану. Підтримка українського навчального процесу міжнародними консорціумами	133
Анжеліка Лесик, Катерина Сапранкова Явище булінгу як психолого-педагогічний феномен освітнього процесу сучасного шкільного середовища	137
Анастасія Антоненко, Ганна Алексєєва, Олександр Антоненко, Олександр Овсянніков Регулювання авторського права у кіберпросторі на основі соціальних мереж при викладанні комп'ютерних дисциплін	143
Ольга Андрійчук Формувальне оцінювання як інструмент вимірювання якості освітнього процесу: від теорії до практики	149
Олена Добош, Олена Пинзеник Управлінська акмеологія керівника закладу дошкільної освіти: теоретичний аспект	154
Олена Хаустова STEAM-освіта для професійно-творчого розвитку вчителя	159
Марина Кубай Застосування інтерактивних методів навчання у процесі викладання іноземної мови в закладах вищої освіти	163
Вікторія Цибульська, Галина Безверхня, Олена Біліченко, Ганна Суханова Програма оптимізації рухового режиму дітей молодшого шкільного віку засобами оздоровчого плавання	171
Алла Губаль Краєзнавчо-педагогічна діяльність М.Д. Леонтовича	179

into the system of professional training of the future music teacher]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*. Vol. 1 (33). Available at: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt> [in Ukrainian].

12. Stepanov, O.M. (2006). *Psykhologichna entsyklopediia* [Psychological Encyclopaedia]. Kyiv, 424 p. [in Ukrainian].

13. *Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky* (2020). [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021–2031]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vis-hchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2023

УДК 378.091.3:004

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282834>

Ванда Вишківська, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
Анастасія Кінаш, кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач кафедри інформаційних технологій та інновацій
Українсько-американського університету Конкордія

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ У ЗВО ЯК ЗАСІБ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджуються питання технологізації процесу навчання як засобу фундаменталізації вищої освіти у контексті модернізації професійної підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти. Дослідження базується на розкритті сутності й змісту таких дефініцій, як “педагогічна технологія”, “технологізація”, “фундаменталізація освіти у ЗВО” та аналізу їх взаємозв’язків у контексті професійно-педагогічної підготовки.

Обґрунтовано, що фундаменталізація освіти як провідний дидактичний принцип, шляхом поглиблення загальнонаукової та професійної підготовки, реалізації контекстної моделі навчання, зорієнтована на всебічний розвиток майбутніх фахівців як особистостей та як професіоналів.

Ключові слова: дидактична концепція вищої освіти; педагогічна технологія; технологізація; фундаменталізація освіти у ЗВО.

Літ. 10.

Vanda Vyshkivska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department,
Pedagogical Faculty Ukrainian State University named after Mykhaylo Drahomanov
Oksana Patlaichuk, Ph.D. (Philosophy), Associate Professor, Associate Professor of the
Psychology, Philosophy and Social and Humanitarian Disciplines Department,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Anastasiia Kinash, Ph.D. (Physical and Mathematical Sciences), Associate Professor,
Head of the Information Technologies and Innovations Department,
Ukrainian-American Concordia University

TECHNOLOGIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATION AS A MEANS OF FUNDAMENTALIZATION OF HIGHER EDUCATION

The article examines the issues of technologization of the learning process as a means of fundamentalization of higher education, as a leading principle of learning in the higher education system. The study is based on the disclosure of the essence and content of such definitions as “pedagogical technology”, “technologicalization”, “fundamentalization of education in higher education institutions” and the analysis of their interrelationships in the context of professional and pedagogical training.

In the content aspect, the fundamentalization of education means the targeting of education on system-forming, methodologically significant knowledge that reflects modern features of science and forms the basis of human culture, contributes to the formation of a high level of intellectual and emotional and moral culture of the future specialist.

It has been proven that fundamentalization as a process puts forward a number of requirements for the organization of the education process: the inclusion of scientific research in the individual educational trajectories of students, the practical participation of representatives of real sectors of the economy and academic institutions in the implementation of educational and professional programs; the use of modern hybrid forms of organization of the scientific and educational process. Contextual learning is defined as the most productive didactic form of fundamentalization of professional and pedagogical education.

Technologization of the educational process is considered as one of the indicators of the quality of the organization of the educational process, which ensures its economic efficiency and humanistic focus; as a modern basis for the modernization of

professional training in a higher education institution, which involves directing the educational process to its optimization and rationalization. In this context, it acts both as a norm for the design of the educational process and as a set of methodological, didactic, psychological, intellectual, informational and practical actions, operations, methods, steps of the participants of educational relations, which must guarantee the achievement of the set educational goals, specially designed for a given purpose and freedom of their conscious choice.

Keywords: didactic concept of higher education; pedagogical technology; technologization; fundamentalization of education in higher education institutions.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем сучасної безперервної професійної освіти є подолання суперечності у співвідношенні фундаменталізації та професіоналізації знань, що найбільш яскраво відображає його спрямованість. Сьогодні стала очевидною необхідність глибинних перетворень теоретико-методологічної складової загальнонаукової та професійної підготовки студентів, і відповідно – переходу від оволодіння професійними знаннями до опанування теоретико-методологічних засобів професійної діяльності. Така реальність актуалізує проблему фундаменталізації процесу професійної освіти, яка, своєю чергою, сприяє становленню майбутнього спеціаліста як: суб'єкта професійного буття, особистості, індивідуальності відповідно до професійної “Я-концепції”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійно-педагогічну підготовку фахівців досліджували О. Абдуліна, І. Зязюн, Н. Кузьміна, Н. Ничкало та інші. Проблеми розвитку загальної методології професійної освіти були предметом наукового інтересу В. Євтуха, О. Дубасенюк, В. Курила, Н. Ничкало, С. Сисоевої та ін.

Фундаменталізація освіти у вищій школі була предметом багатьох наукових розвідок О. Сергєєва. Проблеми фундаменталізації змісту навчального предмету з позиції професійно-орієнтувальної функції досліджував О. Читалін.

Особливості й передумови технологізації навчання проаналізовані в роботах таких зарубіжних учених, як Б. Блум, Дж. Керрол, Г. Гейс, В. Коскареллі й ін. Розробкою науково-методологічних засад педагогічної технології займалися Ю. Бабанський, В. Беспалько, Т. Габай, О. Довженко, О. Гребенюк, В. Давидов, М. Кларін, В. Монахов, Г. Селевко та ін.

Технологізацію як механізм упровадження педагогічних технологій у систему діяльності загальноосвітнього закладу й вищої школи досліджували Ю. Бабанський, В. Беспалько, В. Бондар, М. Кларін, О. Пехота, С. Прийма, Г. Селевко й ін.

Водночас недостатньо дослідженим залишається питання пошуку шляхів і засобів фундаменталізації вищої освіти як одного з провідних напрямів її модернізації.

Метою статті є аналіз сучасних поглядів на проблему фундаменталізації професійно-педагогічної підготовки у ЗВО засобами технологізації освітнього процесу; визначення ключових характерис-

тик процесу технологізації у контексті інноваційної спрямованості освіти.

Виклад основного матеріалу. Глобальні тенденції, характерні для освітніх систем більшості країн світу, у тому числі й для України, означені:

– вирішенням проблеми загальнодоступності вищої освіти;

– залученням різних джерел фінансування (приватних джерел, спонсорських коштів, фінансових коштів підприємств-роботодавців та ін.);

– посиленням теоретичних досліджень щодо розробки та реалізації педагогічної парадигми, заснованої на засадах гуманістичного, особистісно-орієнтованого, соціо-культурного підходів;

– удосконаленням структури вищої освіти, у тому числі створенням об'єднань університетів, розвитком університетських комплексів, системи додаткової професійної освіти для надання різноманітних освітніх послуг і задоволення освітніх потреб різних верств населення;

– удосконаленням традиційних освітніх моделей, збільшенням частки нових освітніх технологій, що ґрунтуються на використанні дистанційних, активних, індивідуальних форм навчання; збільшенням самостійної роботи студентів, залученням їх до самостійних наукових досліджень;

– розвитком інформаційної культури як викладачів, так і студентів, підвищенням ефективності освітнього процесу на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Цілоком очевидно, що нова, гуманістична, суб'єктно-світоглядна парадигма професійної освіти за своєю спрямованістю пов'язана з професійно-особистісним розвитком суб'єкта освіти для самореалізації у майбутній професійній діяльності. З позицій особистісно орієнтованої освіти очікуваний результат професійної освіти як соціального інституту полягає не тільки у підготовці спеціаліста як професіонала, а й у формуванні його ідеалів, системи цінностей, світогляду, потреби реалізації як громадянина суспільства, можливостей продуктивної взаємодії з навколишніми людьми [9].

Означена аксіома вимагає більш уважного ставлення науковців до проблеми системи дидактичних принципів як основних положень, вихідних ідей, що визначають зміст, організацію та реалізацію освітнього процесу відповідно до законів, характерних для нього.

В. Лозова зосереджується на принципах: науковості; системності й послідовності; доступності ви-

кладання; міцності знань, умінь і навичок; модульності; індивідуалізації; диференціації; професійної спрямованості навчання; оптимальності [5]. При цьому вчена акцентує на необхідності їх комплексного застосування.

Свою чергою, А. Коржуєв, Ф. Науменко та В. Попков наголошують на пріоритетності для вищої школи принципу професійної спрямованості, який вже з молодших курсів передбачає включення до програми навчання предметів, що забезпечують студентів професійними фундаментальними знаннями, акцентує на необхідності оволодіння практичними способами діяльності та виробничої практики.

Близькою до наведеної є позиція А. Кондратюка, який особливо виокремлює принцип зв'язку теорії та практики як основоположний щодо формування досвіду здійснення професійної діяльності майбутніми фахівцями.

Аналіз підходів науковців до обґрунтування системи принципів навчання у ЗВО засвідчив, що при їх виокремленні важливо враховувати таке:

- у вищій школі вивчаються не основи наук, а сама наука у розвитку;
- змінюється характер самостійної роботи студентів: вона стає дедалі більше навчально-дослідницькою;
- для ЗВО характерним є зближення навчально-дослідницької роботи студентів з науковою роботою викладачів;
- у ЗВО провідною на сьогодні, стає ідея професіоналізації у викладанні всіх наук.

Відповідно, сучасна дидактична концепція вищої освіти будуватиметься на таких принципах:

1. Гуманістичної спрямованості процесу навчання. Для його реалізації необхідно переглянути поняття “фундаментальна освіта”, вклавши в нього новий зміст, який передбачає включення основного базису знань наук про людину, суспільство, їх взаємодію, а також необхідність формування системного мислення, що дозволяє уявляти світ як цілісність.

2. Гуманітаризації вищої освіти. Зазвичай її пов'язують із запровадженням донавчального плану гуманітарних дисциплін, при цьому пропонують дисципліни, далекі від професійної діяльності майбутнього спеціаліста. Але це – тільки зовнішня сторона гуманітаризації. Сутність її насамперед полягає у формуванні культури мислення, творчих здібностей студента на основі глибокого розуміння історії культури, релігії, всієї культурної спадщини людської цивілізації. Реалізація принципу спрямована на відмову від “технократичного мислення”, для якого не існує категорій моральності, совісті, людської гідності.

3. Відповідності змісту вищої освіти сучасним досягненням та прогнозованим тенденціям розвитку науки та виробництва.

4. Оптимізації навчальної діяльності, що передбачає оптимальне поєднання фронтальних, групових та індивідуальних форм організації навчальної діяльності студентів, ефективне використання ними самостійної роботи, раціональне застосування сучасних методів та засобів навчання на різних етапах професійної підготовки.

5. Професійної спрямованості навчання у ЗВО, що передбачає відповідність результатів підготовки фахівців вимогам, які пред'являються конкретною професійною сферою діяльності для забезпечення конкурентоспроможності [9].

Важливо усвідомлювати, що система і зміст дидактичних принципів залежать від специфіки закладу освіти, вікових особливостей суб'єктів навчання, їхньої професійної спрямованості.

До наведеного комплексу принципів, необхідно, на нашу думку, додати принцип фундаменталізації навчання, який, як зауважує О. Сергєєв, є одним із провідних сучасної багаторівневої освіти. Принцип фундаменталізації охоплює поглиблену фундаментальну наукову підготовку в межах конкретної спеціалізації та забезпечує перехід від дисциплінарно-інформаційного підходу до міждисциплінарного знання [10, 6].

О. Голубєва і А. Суханов вважають фундаментальною освіту, яка становить процес нелінійної взаємодії людини з інтелектуальним середовищем, що збагачує її внутрішній світ і завдяки цьому визріває для примноження потенціалу самого середовища. Фундаментальні знання визначаються ними як стрижневі, системоутворювальні, методологічно важливі, що стосуються істотних, первинних сутностей явищ і процесів.

Як концептуальну основу сучасних освітніх реформ і дидактичний принцип розглядає феномен фундаменталізації освіти С. Гончаренко [1, 2]. При цьому вчений зауважує, що фундаменталізація передбачає реалізацію принципово нових цілей, змісту і технологій навчання, що забезпечуватимуть нову якість пізнання, мислення, нову якість освіченості.

З-поміж основних критеріїв ефективності фундаменталізації навчання С. Гончаренко називає:

- особистісну спрямованість та зорієнтованість навчання на розвиток у студентів системного теоретико-методологічного мислення;
- розвиток досвіду самостійної творчої діяльності;
- результативність розвитку методологічної, інтелектуальної, креативної та інформаційної культури суб'єктів навчання [1, 2].

У науковій літературі трапляються й інші критерії ефективності фундаменталізації професійної освіти у ЗВО. На особливу увагу, на наше переконання, заслуговують такі:

- наявність у ЗВО функціональної структурно-

змістової моделі фундаменталізації освітнього простору та освітнього середовища;

- сформованість дидактичної системи формування у студентів актуального, системного, цілісного теоретико-методологічного знання за напрямками професійної підготовки;

- реалізація переходу від “підтримувального” навчання до “випереджальної” освіти, змістовну основу якої становлять фундаментальні науки;

- залученість студентів до проєктної науково-дослідницької творчої діяльності для формування умінь та навичок проведення локальної апробації та розвитку актуальних наукових ідей, концепцій, теорій;

- інформаційна демонстрація студентами фундаментального, цілісного, системного теоретико-методологічного знання за напрямками професійної підготовки;

- сформованість у студентів методологічної культури [5; 7].

Як бачимо, фундаменталізація професійної освіти виконує дві функції: формування особистісних моделей професійного буття з урахуванням професійного менталітету; формування цілісного системного теоретичного та методологічного знання для розвитку професійної діяльності у зв’язку з об’єктивною і суб’єктивною необхідністю впровадження сучасних технологій. Це дає змогу суб’єктові професійної діяльності обґрунтувати її актуальну з погляду сучасної науки структуру, логічну організацію, принципи, форми, технології, методи, засоби, способи.

У контексті досліджуваного питання за доцільне вважаємо зауважити, що у професійній освіті вже тривалий час дискутується проблема співвідношення фундаментальності та прикладного характеру вищої освіти. Нині вона вдало розв’язується шляхом поєднання фундаментальної та прикладної освіти, до якого призвело чітке усвідомлення того факту, що професійні знання та здібності формуються і розвиваються на фундаментальних ідеях, а не на певному ситуативному матеріалі, актуальність якого є досить короткочасною. Насамперед це позначилося на фундаменталізації змісту освітньо-професійних та освітньо-наукових програм різних ступенів підготовки, яку було забезпечено шляхом реалізації міждисциплінарного підходу зі збалансованим представленням гуманітарного компонента у підготовці фахівців будь-яких напрямів. Адже сучасному фахівцю доводиться розв’язувати проблеми у площині різних предметних областей, співвідносити науково-технологічні рішення зі складною картиною ціннісних орієнтацій у суспільстві, оцінювати реальні та потенційні ризики певних професійних рішень.

Таким чином, фундаменталізацію освіти треба віднести до найважливіших особливостей перспективної системи освіти, яка має здійснюватися на основі гармонійної єдності її природничо-наукової

та гуманітарної складових. Сприяє фундаменталізації професійної освіти і можливості забезпечувати на освітньо-професійних програмах різних ступенів підготовки досить потужну теоретичну базу знань, якісну загальноосвітню підготовку та широту професійного кругозору, потенційних професійних можливостей. Тим самим для молоді формуються передумови до постійної, безперервної освіти, здобуття нових спеціальностей та кваліфікацій.

Вище викладене зобов’язує наголосити, що найбільш оптимальною є освіта, яка базується на єдності фундаментальності і професійної спрямованості навчання, завдяки якій майбутній фахівець у процесі навчання зможе отримати необхідні для самоосвіти фундаментальні базові знання, сформовані в єдину світоглядну наукову систему на основі сучасних уявлень про науку та її методи. Ми вважаємо, що цей похід дасть змогу у процесі навчання отримати необхідні знання не тільки зі спеціальності, обраної випускником, а й з усього комплексу пов’язаних з нею наук, включаючи природничі та гуманітарні знання, що формують не тільки професійні навички, а й особисті потреби, відповідальність фахівця перед наукою та людством, перед довкіллям.

Найбільш продуктивною дидактичною формою фундаменталізації професійно-педагогічної освіти є контекстне навчання.

Як доводить І. Марчук, контекстне навчання поєднує предметний і соціальний зміст майбутньої професійної праці, тим самим забезпечуючи умови для трансформації навчальної діяльності студента у професійну діяльність фахівця [6, 10]. Відтак, контекстне навчання – це спосіб реалізації динамічної моделі руху діяльності студентів від власне навчальної діяльності (наприклад, у формі лекції) через квазіпрофесійну (ігрові форми) та навчально-професійну до власне професійної [2].

При цьому фундаменталізація професійної освіти вимагає активної технологізації процесу навчання, яка через ідею керованості (проєктування процесу навчання) шляхом чіткого визначення навчальних цілей, максимально точного обґрунтування критеріїв їх досягнення та оцінки результатів, наявності точного опису умов, за яких результати можуть бути досягнуті, наявності оперативного зворотного зв’язку і можливості покрокового коригування, покликана забезпечити його результативність. Водночас технологічний підхід дає підставу ще раз наголосити на дидактичному принципі цілісності освітнього процесу.

Аналіз науково-педагогічної літератури (О. Дубасенюк, В. Курило, Г. Щука та ін.) засвідчує, що термін “педагогічна технологія” трактувався та трактується по-різному. Педагогічну технологію визначають як область знань про проєктувальну діяльність (як метод пізнавальної та управлінської діяльності), що дає змогу, використовуючи мову технологічних

процедур, представляти педагогічний задум у формі проєкту, який може бути реалізований в освітній практиці [3; 4].

У більш широкому значенні освітня технологія складається з:

- проєктування і подання запланованих результатів навчання;
- створення та використання засобів діагностики навчальних досягнень у предметних галузях;
- набору моделей навчання, засобів та методів активізації пізнавальної діяльності;
- критеріїв вибору оптимальної моделі для конкретних умов навчання;
- широкого використання комп'ютерної і аудіовізуальної техніки, активних форм навчання, сучасної організації освітнього процесу і самостійної роботи.

Технологізація дає можливість передбачати результати й керувати освітніми процесами; аналізувати й систематизувати на науковій основі наявний практичний досвід і його використання; зменшувати вплив суб'єктивних факторів; оптимально використовувати наявні ресурси; вибирати найефективніші й розробляти нові освітні технології та моделі [7].

Об'єктами технологізації в освітній діяльності мають бути: цілі; зміст; організаційні способи сприйняття, переробки та подання інформації; форми взаємодії суб'єктів освітньої діяльності, процедури їх особистісно-професійної поведінки, самоврядування і творчого розвитку. Продуктами ж можуть виступати особистісні соціально й професійно значущі алгоритми та стереотипи поведінки, які визначають успішність і конкурентоспроможність випускників [7].

Узагальнюючи, можна зауважити, що:

- сучасні технології навчання є способом реалізації системного підходу до проєктування, реалізації, оцінки, корекції ходу та результатів процесу навчання;
- застосування педагогічних технологій спрямоване на отримання гарантованих результатів та подальшого відтворення процесу навчання. У вітчизняній дидактиці проблема результативності (ефективності) навчання активно розробляється на основі багатьох факторів: психології учіння, проблемної теорії управління, концепцій алгоритмізації навчання, управління пізнавальною діяльністю, оптимізації навчання, наукової організації педагогічної праці;
- технологізація навчання орієнтована на таку побудову освітнього процесу, яка стимулює студентів брати активну участь у навчальній діяльності, пробуджує їхню допитливість і креативність [8]. У результаті, при взаємодії зі змістом навчання, відбувається внутрішній, власне перетворювальний процес, заснований на певній дидактичній теорії, що відповідає нинішнім тенденціям розвитку вищої освіти в аспекті стандартизації її змісту, забезпечення інтегративної функції, демократизації та гума-

нізації; розвитку технологічного мислення, умінь майбутніх фахівців алгоритмізувати, стандартизувати власну пізнавальну діяльність.

Висновки. Отже, технологізацію можна розглядати як основу модернізації професійної підготовки в закладі вищої освіти, що передбачає ефективне перетворення освітнього процесу у ЗВО, його спрямування на оптимізацію та раціоналізацію, активне проєктування та реалізацію технологій індивідуального і професійного розвитку у професійній діяльності. Модернізація сучасної освіти неможлива без її фундаменталізації, яка визначає: високий рівень розвитку педагогічної науки, сформованість науково-педагогічних шкіл, їх взаємодію з представниками суміжних наук; практико-орієнтованість професійної підготовки і освітньої думки, її спрямованість на забезпечення єдності освітніх традицій; розвиненість наукових досліджень у вищій школі, наявність у ЗВО результативних інновацій змістовного, методичного та організаційного характеру тощо.

Відтак, у системі багаторівневої підготовки у вищій школі, у новій парадигмі освіти чітко означеним має залишатись курс на її фундаменталізацію, збереження цілісності освітнього процесу та спрямованість на задоволення інтелектуальних і соціально-професійних інтересів особистості, на збереження й підтримку динамічного інноваційного розвитку освітньої сфери, що, своєю чергою, стане запорукою стабільного соціального та економічного розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С.У. Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип. *Шлях освіти*. 2008. № 1. С. 2–6.
2. Дем'яненко Н. Теорія і практика контекстного навчання: освітній простір педагогічної магистратури. *Рідна школа*. 2013. № 3. С. 12–16.
3. Дубасенюк О.А. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: навчальний посібник / Житомир. держ. пед. ун-т. Житомир, 2001. 384 с.
4. Курило В.С., Щука Г.П. Можливості оптимізації науково-дослідної роботи студентів. *Освіта та педагогічна наука*. 2016. № 1 (164). С. 5–12.
5. Лекції з педагогіки вищої школи: навчальний посіб. / за ред. В.І. Лозової. Харків: "ОВС", 2006. 496 с.
6. Марчук І.П. Формування професійних якостей майбутнього соціолога у процесі контекстного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". Запоріжжя, 2009. 20 с.
7. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / С. Сисоєва, М. Алексюк, П. Воловик, О.І. Кульчицька, Л. Сігасва, Я. Цехмістер та ін.; за ред. С. Сисоєвої. Київ: ВІПІЛ, 2001. 502 с.
8. Ребуха Л.З. Інноваційні процеси вищої школи: технологічний аспект. *Теорія і практика розвитку наукових знань*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28–29 груд. 2017 р.). Київ: МЦНД, 2017. Ч. III. С. 35–36.
9. Рейзенкінд Т.Й. Класифікація принципів дидактики у професійній освіті. *Педагогічні науки*. 2002. Вип. 11. С. 132–140.

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПІДРУЧНИКІВ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЧИТАННІ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗВО

10. Сергеев О.В. Фундаментализация освіти у вищій школі. *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі* : зб. наук. пр. Кривий Ріг : Вид. відділ НметАУ, 2005. С. 4–7.

REFERENCES

1. Honcharenko, S.U. (2008). Fundamentalizatsiia osvity yak dydaktychnyi pryntsyp [Fundamentalization of education as a didactic principle]. *The way of education*. No. 1. pp. 2–6. [in Ukrainian].
2. Demianenko, N. (2013). Teoriia i praktyka kontekstnoho navchannia: osvithnii prostir pedahohichnoi mahistratury [Theory and practice of contextual learning: the educational space of the pedagogical master's degree]. *Native school*. No. 3. pp. 12–16. [in Ukrainian].
3. Dubaseniuk, O.A. (2001). Tekhnolohii profesiino-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv: navchalnyi posibnyk [Technologies of professional and pedagogical training of future teachers: study guide]. Zhytomyr, 384 p. [in Ukrainian].
4. Kurylo, V.S. & Shchuka, H.P. (2016). Mozhlyvosti optymizatsii naukovo-doslidnoi roboty studentiv [Possibilities of optimization of students' scientific research work]. *Education and pedagogical science*. No. 1 (164). pp. 5–12. [in Ukrainian].
5. Lektsii z pedahohiky vyshchoi shkoly [Lectures on higher school pedagogy]. *Tutorial*. (Ed.). V.I. Lozova. Kharkiv, 2006. 496 p. [in Ukrainian].
6. Marchuk, I.P. (2009). Formuvannia profesiinykh yakostei maibutnoho sotsiologa u protsesi kontekstnoho navchannia

[Formation of professional qualities of the future sociologist in the process of contextual learning]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia, 20 p. [in Ukrainian].

7. Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii profesiinii osviti [Pedagogical technologies in continuous professional education]. *Monograf*. S.O. Sysoieva, M. Aleksyuk, P.M. Volovyk, O.I. Kulchytska, L.S. Sihaieva, Ya.V. Tsekhmister et al; (Ed.). S.O. Sysoieva. Kyiv: V1P0L, 2001. 502 p. [in Ukrainian].

8. Rebukha, L.Z. (2017). Innovatsiini protsesy vyshchoi shkoly: tekhnolohichni aspekt [Innovative processes of higher education: technological aspect]. *Teoriia i praktyka rozvytku naukovykh znan: materialy II mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Kyiv, 28–29 hrud. 2017 r.). – *Theory and practice of scientific knowledge development: materials of the 2nd international science and practice conf.* (Kyiv, December 28–29, 2017). Kyiv, Part. III. pp. 35–36. [in Ukrainian].

9. Reizenkind, T.Y. (2002). Klasyfikatsiia pryntsypiv dydaktyky u profesiinii osviti [Classification of principles of didactics in professional education]. *Pedagogical sciences*. Vol. 11. pp. 132–140. [in Ukrainian].

10. Serhieiev, O.V. (2005). Fundamentalizatsiia osvity u vyshchii shkoli [Fundamentalization of education in higher education]. *Theory and teaching methods of fundamental disciplines in higher education: coll. of science works*. Kryvyi Rih, pp. 4–7. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.04.2023

УДК 378: 047.22(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282780>

Галина Задільська, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри практики англійської мови і методики її навчання
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПІДРУЧНИКІВ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЧИТАННІ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗВО

У статті розглядається питання, що стосується загальної характеристики ініціальної компетентності у читанні, його видів, цілей формування комунікативного читання у майбутніх вчителів іноземних мов при використанні автентичних підручників. Вказується на необхідність вдосконалення комунікативних вмінь та навичок студентів-філологів ЗВО з англійської мови шляхом використання лінгвокраїнознавчого матеріалу для читання. Обґрунтовано особливості формування вмінь англомовного читання студентів, ефективність і доцільність практичного застосування передтекстових, притекстових та післятекстових вправ для читання на заняттях з англійської мови. Доведено, що навчання іноземної мови з використанням автентичних підручників сприяють розвитку творчого підходу до усного мовлення та розвитку логічного мислення у студентів.

Ключові слова: комунікативне читання; лінгвокраїнознавчий матеріал; передтекстові, притекстові та післятекстові вправи для читання; автентичні підручники; творчий підхід до усного мовлення; логічне мислення.

Лім. 14.

Halyna Zadil'ska, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the
English Practice Methods of its Teaching Department,
Faculty of Ukrainian and Foreign Philology of
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE USE OF AUTHENTIC TEXTBOOKS IN ENGLISH READING COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION FOR UNIVERSITY STUDENTS OF LINGUISTIC DEPARTMENTS

The article deals with the problem of English reading communicative competence formation of university students of linguistic departments. The general characteristics of communicative competence in English reading have been given. The aims of its formation have been defined. The special aspects of reading skills' formation for university students, who study the English